

UMEÅ UNIVERSITET

Nyanlända barn i förskolan

Mottagande och inkludering

Caroline Lundberg & Sofie Stenberg

Förskolläraryrket, 210 hp

Examensarbete för förskolläraryrket, 15 hp

Ht 2018

Sammanfattning

Förskolan är ofta en av de första verksamheterna nyanlända barn och familjer kommer i kontakt med för att integreras i det svenska samhället. Syftet med studien därför att ta reda på hur förskollärare introducerar och integrerar nyanlända i förskolan samt förutsättningarna med detta arbete. Studien baseras på kvalitativa intervjuer med förskollärare som har erfarenhet av nyanlända barn. Förskollärarna i studien uttrycker att de inte gör särskilda anpassningar för nyanlända barn. De ser alla barn som unika individer med där alla har olika behov. I resultatet framkommer dock att de gör en mängd olika anpassningar i verksamheten. Analysen av resultatet utgår ifrån ett interkulturellt- och bristperspektiv som sedan diskuteras i diskussionen.

Nyckelord: Förskola, nyanlända barn, interkulturalitet, kulturkrockar.

Innehållsförteckning

Inledning	1
<i>Syfte och frågeställningar</i>	1
Bakgrund	2
<i>Förskolan som mångkulturell mötesplats</i>	2
Ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt	3
<i>Inskolning</i>	4
<i>Utmaningar och förutsättningar</i>	6
<i>Förskollärarens kompetens</i>	7
Metod	7
<i>Datainsamlingsmetod</i>	8
<i>Urval</i>	8
<i>Genomförande</i>	9
<i>Bearbetning och analys</i>	9
<i>Etiska ställningstaganden</i>	10
<i>Metoddiskussion</i>	10
Resultat	10
<i>Mottagande och anpassning av verksamhet</i>	11
<i>Vardagliga situationer</i>	12
<i>Utmaningar</i>	13
<i>Stöd till pedagoger</i>	14
Analys	15
<i>Interkulturalitet i förskolan</i>	15
<i>Integration och inkludering</i>	16
<i>Kulturkrokar</i>	17
<i>Variert stöd</i>	17
Slutsatser och diskussion	18
<i>Förslag på fortsatt forskning</i>	19
Referenslista	20

Bilaga 1: Intervjuguide

Bilaga 2: Missivbrev

Inledning

Tänk dig att du och din familj har flytt från ert hem till ett annat land, med helt ny kultur och miljö. Ni ska sedan integreras i det svenska samhället och barnet i familjen får en plats på en förskola. Hela familjen möts av annan kultur, annat språk, normer och värderingar. Det sker stora förändringar i barnets liv, när barnet nu ska vara på en plats, där den aldrig varit förut och alla talar ett språk som är okänt. I detta sammanhang spelar förskolan en stor roll för nyanländas första tid i Sverige. Med nyanlända definieras personer som är födda i ett annat land än Sverige och har flytt hit. De har varit folkbokförda och bosatta i Sverige i 2 år eller mindre (Lunneblad, 2013).

Bozarslan kom till Sverige med sin familj efter att flytt från Turkiet. Hon berättar hur viktig den svenska förskolan var för dem. Det var den första institution i det svenska samhället som hon mötte dagligen genom att hennes dotter fick en förskoleplats. Tillsammans lärde de sig språket, kulturen och blev integrerade. Därför anser hon att förskolan och förskollärarna har en stor påverkan för familjerna och barnen när de kommer till Sverige (Bozarslan, 2011).

Wångersjö (2017) poängterar att förskolan spelar stor roll i nyanländas liv, där verksamheten ska ge barnen en trygg och lärorik vardag. Enligt förskolans läroplan ska alla barn finna trygghet och glädje i förskolan. För att kunna följa detta uppdrag, måste förskollärarna anpassa verksamheten till alla barn för att kunna ge dem det stöd och förutsättningar de behöver (Skolverket, 2016a).

Under 2014 började den stora flyktingströmmen till Sverige, mest på grund av oroligheter och inbördeskrig i mellanöstern (Unicef, 2018-10-15). Enligt Danielsson (2016) kom det under det året 14 000 barn i förskoleålder till olika orter runt om i Sverige. I dag 2018 har flyktingströmmen avtagit, men det sker fortfarande 1000 tals asylansökningar varje månad. Under 2018 fram till september månad inkom 15 999 asylansökningar, av dessa är 4 086 var barn som anlät till Sverige med vårdnadshavare (Migrationsverket, 2018). I och med detta har förskollärarna i förskolan fått stora utmaningar i att anpassa verksamheten för att uppfylla läroplanens mål för nyanlända barn som inte kan det svenska språket men också bemötande av dessa barns vårdnadshavare (Danielsson, 2016). Under vår VFU (verksamhetsförlagd utbildning) har vi mött förskollärare som uttryckt att det är svårt att hantera situationer i möten med nyanlända barn och deras föräldrar. Det har varit en utmaning för dem på grund av upplevda kulturella- och kommunikativa barriärer.

Syfte och frågeställningar

Studiens syfte är att ge fördjupad kunskap i hur förskollärare introducerar och integrerar nyanlända barn i förskolan samt förutsättningarna till detta arbete.

- Hur sker mottagandet av nyanlända barn enligt förskollärare?

- Hur anpassar förskollärare verksamheten för nyanlända i de vardagliga aktiviteterna?
- Vilka utmaningar kan förskollärare stöta på i arbete med nyanlända?
- Vilket stöd finns för förskollärare beträffande av att anpassa verksamheten för nyanlända barn?

Bakgrund

Inledningsvis ges en beskrivning av förskolan som mångkulturell mötesplats. Därefter ges en redogörelse för hur förskolan introducerar verksamheten för nyanlända. Avsnittet avslutas med förutsättningar och utmaningar beträffande anpassningar för att skapa en verksamhet där nyanlända barn blir inkluderade och integrerade.

Förskolan som mångkulturell mötesplats

Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet (Skolverket, 2016a, s. 6).

Människan har alltid förflyttat sig över större geografiska områden. Migration betraktas som människans historia och ursprung. I dagens läge bor 200 miljoner människor i ett annat land än deras ursprungsland. Vanligaste anledningen till att flytta från ursprungslandet är förbättrade livsvillkor och att återförenas med sin familj. Flyktingar är personer som har tvingats fly från sitt hemland på grund av en ohållbar situation såsom, krig, förtryck katastrofer och fattigdom. 45 miljoner människor är på flykt i hela världen, 21 miljoner av dessa är barn (Unicef, 2018-10-15).

Förskolan är en av de första samhällsinstitutioner som nyanlända barn och föräldrar möts av i Sverige. På grund av de oroliga omständigheter som familjerna ofta kommer ifrån anses förskolan ha en grundläggande roll för integration in i det svenska samhället (Utbildningsdepartementet, 2018). Gustafsson och Lindberg (2016) menar att barn som varit med om krig och flykt, har under en längre tid utsatts för kaotiska och otrygga förhållanden. För att barnen ska känna trygghet och utvecklas måste de ha en grundrytm i sin tillvaro. En viktig uppgift för förskolan är därför att återställa barnets vardag med rutiner och dygnsrytm, så att barnet känner sig tryggt. Den vardagliga verksamheten i förskolan gör att barnen får möjligheter att återanpassas till ett liv som ger normalitet.

Förskolan ska vara en plats för barn där inget barn far illa eller utsätts för diskriminering eller kränkande behandling på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion etc. Alla barn, oavsett ursprung eller svårigheter ska få ta plats och känna sig inkluderade, delaktiga och som en tillgång i gruppen. Förskollärare ska anpassa verksamheten så att alla barn kan få det stöd och de förutsättningarna för att kunna utvecklas. Förskolan är en plats som bygger på socialt samspel och där många olika kulturer möts. Ett värdegrunds uppdrag i läroplanen är att berika barnen med delaktighet i andras kultur och "bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar" (Skolverket, 2016a, s. 6).

Ett normkritiskt och interkulturellt förhållningssätt

Förskollärare ska bygga upp verksamheten i förskolan som är en mötesplats för olika kulturer, språk, barn, familjer och kollegor. Det gäller att upprätthålla en god förutsättning där den värdegrund som finns i läroplanen beaktas samtidigt som skillnad och pluralitet ska främjas. Idag är de flesta förskolor i Sverige mångkulturella. Studier i förskolan har visat att förskolepersonalen ofta utgår från olika skillnader i olika kulturer istället för likheter då de ska uppmärksamma och främja mångkulturalitet. Det kan ses som en brist i det mångkulturella arbetet. Det mångkulturella arbetet handlar om att lära känna varandras kulturer (Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2015).

Björk Willén, Gruber och Puskas (refererad i Engdahl & Ärlemalm-Hagsér, 2015, s. 101) har studerat hur förskolan förhåller sig till att både stödja etnisk mångfald och att sprida ett nationellt kulturarv. I deras studie framkommer dilemman som tyder på att stödja etnisk mångfald inte ter sig lätt. För att enklare kunna stödja den etniska mångfalden som råder finns ett normkritiskt perspektiv att utgå ifrån. Att utgå från ett normkritiskt perspektiv gör att det synliggör hur vuxna och barn påverkas av dominerande normer som finns i förskolan. Det finns normer som har större påverkan på människors liv och kan verka avgränsade och utestängande. De normerna är kultur, religion och språk. Det normkritiska perspektivet kan användas som ett verktyg för att utveckla barnsyn, kunskapssyn och organisationen på förskolan. Vilket i sin tur kan leda till att förskolan kan stödja alla barn, då perspektivet ger en tydlig syn på det som är bristande i verksamheten (Engdahl & Ärleman-Hagsér, 2015).

Det är viktigt att alla barn ska känna sig trygga i förskolan och föräldrar ska ha förståelse för förskolans roll och verksamhet. Det innebär att det är viktigt att personalen har kunskap om interkulturalitet (Utbildningsdepartementet, 2018).

I ett interkulturellt förhållningssätt ges alla kulturer en given plats i den svenska förskolan och dess vardag. Genom att pedagoger uppmärksammar alla barn och deras familjer med olika bakgrunder och kulturer har förskolan samlat på sig resurser. Med det menas att verksamheten blir berikad på grund av mångkulturaliteten. Att arbeta interkulturellt påverkar de nyanlända barnen och föräldrarnas inställning till förskolan. För att motverka kulturkrockar är det positivt att ha ett interkulturellt förhållningssätt, då det är lättare att förstå dessa krockar istället för att se de som problem i vardagen (Wångersjö, 2017).

Inskolning

Pramling Samuelsson (2016) anser att alla barn som kommer till förskolan för första gången är på sitt sätt nyanlända. Med det menar hon att alla barn har olika erfarenheter från sådant de tidigare har upplevt och som har påverkat dem på olika sätt. Barnen har också kommit olika långt i sin språkutveckling, vare sig de talar svenska eller ett annat språk. Utifrån detta anser hon att alla barn, oberoende deras bakgrund ska mötas med respekt och som en individ med sina egna styrkor och svagheter.

När ett barn ska börja förskolan sker det alltid en introduktionstid innan som kallas inskolning. Inskolningen finns till för att en familj ska få komma in i förskolans verksamhet och allt det nya som det innebär. Under inskolningen ska pedagogerna och familjen lära känna varandra för att börja bygga upp tillitsfulla och trygga relationer mellan alla parter. Inför varje ny familj som kommer till förskolan, kommer det även helt nya förutsättningar och erfarenheter. Pedagoger möter familjer som varit med om situationer som har påverkat deras liv på olika sätt. Det måste beaktas inför deras mottagande och därför ska pedagoger alltid se till familjen och barnet i organisation av verksamheten och hur inskolningen ska gå till (Lindgren & Torro, 2017). När man ska introducera förskolan för en familj är det viktigt att föräldrar ska förstå innebörden av förskolan samt vad den kan bidra med till deras barns utveckling. Det är viktigt att det framgår att förskolan har måluppfyllelser och styrdokument som förskolan ska jobba mot (Markström & Simonsson, 2017).

När nyanlända barn och föräldrar kommer till förskolan har de ofta ingen erfarenhet av förskola sedan tidigare. Därför ska pedagoger i förskolan vara medvetna att inskolningen kan ta längre tid, på grund av språkliga och kulturella skillnader (Wångersjö, 2017). Bunar (2010) redovisar en forskningsöversikt som visar att i vissa kommuner finns förskoleavdelningar som är anpassade till nyanlända barn. Där får barnen chans att akklimatisera sig och vänja sig med att vara med andra barn innan de kommer in i en ordinarie förskoleverksamhet. Ofta kan barngruppen i en sådan avdelning bestå av färre barn och pedagogerna som jobbar där kan ha större kompetens i att möta barn och familjer från olika bakgrund, språk och särskilda behov.

I Markström & Simonsson (2017) studie framgår det att förskollärare uttrycker att inskolningsperioden är viktigt för att lära känna barnet och föräldrarna. De tycker sig se att många föräldrar ser inskolningen som ett sätt att vänja barnet att vara ifrån sina föräldrar. Istället för att lära känna verksamheten och personalen. Förskollärarna uttrycker att det är viktigt att skapa tillit för både barnet och föräldrarna när barnet börjar på förskolan. Genom att skapa ett relationellt förtroende när det gäller respekt, kompetens och oro för barnet förbättras samspelet mellan föräldrar och pedagoger. Därför är det bra med föräldraaktiva inskolning, där föräldern är med sitt barn i verksamheten under inskolningsperioden. Det är även föräldrarna som inskolat på ett vis eftersom de också är nya i förskolan. Lindgren och Torro (2017) menar att inskolningen blir ett sätt för

föräldrarna att se hur förskolan tar hand om deras barn, när de själva arbetar eller studerar. Om föräldrarna inte känner sig trygga med att lämna barnet på förskolan kan de smitta av sig på barnet. Barnet känner sig då i sin tur otryggt. Enligt Lunneblad (2017) kan en del nyanlända föräldrar lida av posttraumatisk stress, vilket kan innebära att föräldern inte kan tillgodose barnets behov och den anknytning barnet behöver. Det är alltid viktigt att skapa nära och trygga relationer, men Lunneblad betonar vikten av detta när förskollärare möter nyanlända barn, så de ska känna trygghet i förskolan. Då deras livssituationer kan ha varit kaotiska.

Under inskolningen kan föräldrar bli erbjudna ett kartläggningssamtal. Där får förskolan kunskap om barnets bakgrund. Familjerna får i samtal med en pedagog berätta om deras livssituation och sådant som rör barnet. Pedagogerna får här kunskap om barnets behov och ska föra vidare det till andra i arbetslaget för att anpassa verksamheten utifrån barnets förutsättningar. Samtalet ska göras på det språk som familjen talar, med hjälp av tolk för att minska missförstånd. Samtalet utförs efter att familjen och barnet känner sig trygga i förskolans verksamhet och skapat en relation till personalen. I styrdokumentet finns starkt stöd för att göra en kartläggning, men det finns det dessvärre mindre riktlinjer om hur det ska göras. Kartläggningssamtal är inte specifikt riktad mot nyanlända barn (Wångersjö, 2017).

Det är viktigt att kunna kommunicera med varandra, enligt Svensson (2012) är flerspråkiga barn ofta senare i sin språkutveckling än enspråkiga. Hon menar vidare hur viktigt det är att pedagoger i förskolan hjälper barnen som själva inte tar initiativ för språkforskandet att hitta aktiviteter i förskolans vardag som stimulerar nyfikenhet för de språk som barnen möter. I tidigare studier om barns andraspråklärande i samspel visar att när barn är delaktiga i lek med andra ses det som att de är en accepterad deltagare som kan bidra som alla de andra. Social interaktion är en viktig bidragande faktor när barn ska lära sig ett andraspråk (Cekaite, 2018). Något som är viktigt är att barnen inte ska ha helt eget ansvar för sitt deltagande utan att det finns pedagoger som finns som stöd i leken och det sociala samspelet (Björk-Willén, 2018). Simonsson och Thorell (2010) visar på hur en pedagog kan använda sig som ett verktyg för att bjuda in barn till att skapa nätverk med andra barn. Pedagogerna går då in själva i leken för att hjälpa och stötta barnen i situationer där de behöver hjälp med samspel.

Cekaite (2018) redogör för att pedagoger ska stödja de nyanlända barnens språkliga utveckling. För att göra detta krävs det att de undersöker och reflekterar över de aktiviteter och situationer som finns tillgängliga för barnen. Björk-Willén (2018) uttrycker att dessa organiserade aktiviteter i förskolan ger barnen språkliga erfarenheter som de kan ta till sig i sitt andraspråkutvecklande. Genom att barnen får vara med i språkligt aktiva aktiviteter får de språkligt stoff som till exempel ord och uttryck som de sedan kan använda i lekar och fortsätta utforskandet av språket. Enligt Skaremyr (2014) använder sig barn av kroppsspråk och andra kroppsliga handlingar innan barnen har utvecklat det verbala språket. Björk-Willén (2018) antyder att förstå kroppsspråk även det kan vara komplicerat. Det krävs en förmåga från barnen att kunna läsa av de andra barnens signaler och även att det finns pedagoger närvarande för att stödja detta.

Utmaningar och förutsättningar

Lunneblad (2013) har gjort en studie där förskollärare uttrycker att det är stora utmaningar i kommunikation med nyanlända föräldrar som inte behärskar det svenska språket. Det sker ofta missförstånd när det handlar om barnens tider på förskolan, kläder och mat och i övrigt svårigheter för familjerna att anpassa sig till förskolans rutiner. Dessa missförstånd är något som förskollärarna själva tar ansvar för och uttrycker att det beror på att de ofta är otydliga i sina budskap. Förskollärarna säger att svenskar har en del kulturella koder som kan vara svårt för en icke svensktalande person att förstå. Ett exempel på detta kan vara att en person säger "ni *kanske* ska komma klockan nio imorgon". Det kan då fel tolkas som att det spelar ingen roll vilken tid de ska dyka upp. Medan förskolläraren faktiskt menar "kom klockan nio imorgon".

Lunneblad (refererad i Wångersjö 2017, s. 52) menar att det finns svårigheter att få in mångkultur och interkulturella frågor som behandlar förskolans dagliga verksamhet eftersom det upplevs som komplicerat och främmande. Det behöver emellertid inte vara så komplicerat enligt honom, utan röra sig om små medel. Det kan exempelvis handla om att sjunga enkla visor och sånger i språk som finns i barngruppen eller säga hälsningsfras på olika språk.

Engdahl och Ärlemalm-Hagsér (2015) betonar att interkulturellt arbete är ett värdegrundsmål som finns med i förskolans läroplan, men enligt Lahdenperä (refererad i Wångersjö 2017, s. 52) så verkställs det inte i praktiken. Wångersjö (2017) lyfter tre huvudproblem med att inte jobba interkulturellt:

1. Wångersjö (2017) och Lunneblad (2018) menar att nyanlända barn och elever hamnar ofta i fack där de ses som avvikande och annorlunda. Det kallas bristperspektiv och fokuseras på vad personerna inte kan istället för vad de kan.
2. Med ett förhållningssätt som betraktar den svenska kulturen som norm menas att, alla kulturer som inte är den svenska är avvikande. Det kan tydligt visa sig genom att det endast firas svenska och kristna högtider. Med detta förhållningssätt kan det hända att barn som inte har den svenska kulturen som norm, inte känner sig inkluderade.
3. Det finns tre huvudmönster inom integration. De kategoriseras utifrån Assimilation - tar an den kultur som majoriteten använder och lämnar sitt egna kulturarv. Isolering- stänger sig inne, vill inte ta del av andra eller lära sig språket majoriteten talar. Integration- är öppen för andra kulturer, lär sig språket som är dominerande, men bevarar sin egna kultur och språk. Utifrån detta kan pedagoger skapa sig förväntningar om hur nyanlända barn och familjer acklimatisera sig i samhället.

I och med utmaningarna som finns behöver förskollärarna ha tillgång till rätt förutsättningar och stöd för att kunna främja utvecklingen hos nyanlända barn. Det kan röra sig om allt från att hantera barngruppsstorleken till tid för reflektioner i det gemensamma arbetslaget (Läraryrket, 2016). Huvudmannen har ansvaret för att tillgodose skolpersonalen, med de förutsättningar och den kompetensutveckling de

behöver för att arbeta på ett professionellt sätt. De ska tillgodose kunskaper om andraspråksinläring, uppföljning av nyanländas kunskaper, språk och ett arbetssätt som är kunskapsutvecklande. Det skiljer sig emellertid mellan olika kommuner i vilket stöd som finns för förskolan inför mottagande av nyanlända barn (Skolverket, 2016b). I Umeå kommun finns exempelvis *Kompetenscentrum för flerspråkighet*. Det är en mottagningsenhet för nyanlända barn som bor inom kommunen. Kompetenscentrum kan ge stöd inom interkulturalitet, flerspråkighet och utbildningsinsatser. Förskolechefer kan ansöka om stöd inför till exempel inskolning av nyanlända barn på förskolan. Genom inskolningsstödet kommer en språkstödjare till verksamheten som hjälper till vid inskolningssamtal och i dagliga aktiviteter. Stödet finns att få under sammanlagt 20 timmar, som fördelas på de första veckorna av ett barns förskole vistelse (Umeå kommun, 2018).

Förskollärarens kompetens

Kirova (2018) visar på att mångfald och inkludering är ett centralt ämne i förskolan. För samhället finns det en betydelse i hur förskollärare och lärarkandidater tar sig an erfarenheter av interkulturella perspektiv för att göra alla inkluderade i förskolan. För att möta barn på bästa sätt oavsett kultur, religion och språk krävs välutbildad personal och förskoleverksamhet med hög kvalitet. Det vill säga en verksamhet som kan hantera mångfald samt bjuda in till lärande för alla barnen på den vardagliga verksamheten.

Szente, Hoot & Taylor (2006) beskriver tre viktiga strategier för att underlätta integration för nyanlända barn. Nyanlända barn kan ha svårt att uttrycka sig verbalt i och med att de oftast inte talar samma språk som de andra barnen. Därför ska pedagoger för det första hjälpa barnet att hitta andra vägar att uttrycka sig och sina känslor. Det kan handla om att låta barnet måla, dansa och bjuda in till lekar med andra barn. Det är speciellt viktigt att kommunikationen fungerar då barnen kan ha varit med om traumatiska upplevelser. För det andra är det viktigt att stödja barnens utveckling. Detta kan göras genom att få med de nyanlända barnen i vardagliga situationer med de andra barnen som de kan lära av. För det tredje måste pedagogerna bygga relationer och samarbeta med barnens föräldrar och försöka överkomma de språkliga svårigheter som kan uppstå. Goodwin visar i sin studie tre ändamål för att arbetet med nyanlända barn. Det första hon nämner är att det är viktigt att inte se nyanlända i bristperspektiv, och se dem som berikade barn som kan tillföra mycket i en barngrupp inom kultur och språk. Det andra handlar om pedagogernas kunskap att jobba med andraspråkslärande. Pedagoger inte ska undervärdera barn som inte talar det majoritetsspråk som lyder i samhället. Det tredje handlar om ett arbete mellan pedagoger och familjer. För att förstå nyanländas situation och de utmaningar de går igenom. I och med att samarbeta på detta sätt ska det motverka diskriminering och rasism i samhället (Goodwin, 2002).

Metod

Detta avsnitt behandlar metod för datainsamling, urval av informanter, genomförande, bearbetning och analys, etiska ställningstaganden och slutligen diskussion om studiens tillförlitlighet.

Datainsamlingsmetod

Datainsamlingen i denna studie är gjord genom kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Det innebär att vikten läggs på informanternas egna tankar om det som är studiens syfte (Patel & Davidsson, 2003). Intervju som metod är enligt Dalen (2015) ett sätt att få insikt om de olika informanternas förhållande till känslor, erfarenheter och tankar till ett valt ämne. Löfgren (2014) beskriver intervju som metod som att få personer att ge berättelser i det ämne som är aktuellt för studien. Enligt Patel och Davidsson (2003) ger kvalitativa intervjuer kunskap genom att intervjuare och informant är i ett socialt sammanhang. Inför intervjuerna skrevs en intervjuguide (se bilaga 1) som bestod av tolv frågor som behandlade studies syfte och utgick från studiens frågeställningar. Intervjuerna var semistrukturerade vilket betyder att samma frågor ställdes i samma följd till alla informanter. I undantagsfall ställdes vissa frågor inte då informanten redan besvarat frågan i sin berättelse. Det uppkom även följdfrågor från oss vid tillfällena då vi ville få mer klarhet i en fråga. Intervjuerna spelades in för att få med all information som berättades under intervjuerna. Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, Towns och Wängnerud (2017) menar att innehållet av en intervjuguide ska bestå av frågor som är öppna och lätta att förstå, för att informanterna kan svara så berättande som möjligt. Efter att vi gjort intervjuguiden gick vi tillsammans igenom de frågor vi skrivit. Vi tog bort samt omformulerade frågor så de inte skulle misstolkas.

Urval

Informanterna i denna studie är valda efter ett kriterieurval (Dalen, 2015). Urvalskriterierna var att man skulle vara förskollärare som arbetar i förskoleverksamhet som har tagit emot och har erfarenheter av nyanlända barn i förskolan. Studiens resultat baseras på sex intervjuer med sex informanter som arbetar på förskolor i olika kommuner i Västerbottens län. Två av förskollärarna arbetade på samma förskola. Valet att göra intervjuer på olika förskolor gjordes för att få så mycket information som möjligt och att det fanns en risk att informanterna hade samma erfarenheter om alla intervjuer skulle utföras på samma förskola. För att hitta informanter som stämde med våra kriterier ringde vi till förskolechefer på olika förskolor för att fråga om verksamheten och pedagogerna hade erfarenhet av nyanlända barn. Vi informerade även om syftet med studien och frågade om möjligheten fanns att få en intervju med en förskollärare. Löfgren (2014) poängterar att det kan vara svårt att skaffa sig informanter om det är stor efterfrågan på personer som vill ställa upp på intervju. För att förbättra möjligheterna att få informanter, är det en fördel att vara ute i god tid. Av den anledningen kontaktade vi våra informanter tidigt så de inte skulle bli upptagna av andra intervjuer. Att det gjordes via telefonsamtal gjorde också att vi fick svar direkt på om en intervju var möjlig att utföra. Efter att ha bestämt tid för intervju skickades det ut ett missivbrev (se bilaga 2) där de informerades om syfte med studien och även de etiska ställningstaganden (jmf Löfgren, 2014). Vi valde även att skicka med intervjuguiden för att informanterna skulle få en överblick och

möjlighet att förbereda sina svar. Alla förskolechefer och förskollärare var väldigt tillmötesgående och det var relativt lätt att hitta informanter.

Informanterna i denna studie är valda efter ett kriterieurval (Dalen, 2015).

Urvalskriterierna var att man skulle vara förskollärare som arbetar i förskoleverksamhet som har tagit emot och har erfarenheter av nyanlända barn i förskolan. Studiens resultat baseras på sex intervjuer med sex informanter som arbetar på förskolor i olika kommuner i Västerbottens län. Två av förskollärarna arbetade på samma förskola. Valet att göra intervjuer på olika förskolor gjordes för att få så mycket information som möjligt och att det fanns en risk att informanterna hade samma erfarenheter om alla intervjuer skulle utföras på samma förskola. För att hitta informanter som stämde med våra kriterier ringde vi till förskolechefer på olika förskolor för att fråga om verksamheten och pedagogerna hade erfarenhet av nyanlända barn. Vi informerade även om syftet med studien och frågade om möjligheten fanns att få en intervju med en förskollärare. Löfgren (2014) poängterar att det kan vara svårt att skaffa sig informanter om det är stor efterfrågan på personer som vill ställa upp på intervju. För att förbättra möjligheterna att få informanter, är det en fördel att vara ute i god tid. Av den anledningen kontaktade vi våra informanter tidigt så de inte skulle bli upptagna av andra intervjuer. Att det gjordes via telefonsamtal gjorde också att vi fick svar direkt på om en intervju var möjlig att utföra. Efter att ha bestämt tid för intervju skickades det ut ett missivbrev (se bilaga 2) där de informerades om syfte med studien och även de etiska ställningstaganden (jmf Löfgren, 2014). Vi valde även att skicka med intervjuguiden för att informanterna skulle få en överblick och möjlighet att förbereda sina svar. Alla förskolechefer och förskollärare var väldigt tillmötesgående och det var relativt lätt att hitta informanter.

Genomförande

Enligt Esaiasson, m.fl. (2015) är det viktigt att intervjuer sker på en plats där informant och intervjuare kan sitta ostörda. Således skedde alla intervjuer på informanternas arbetsplatser i samtalsrum där informanterna kunde svara på intervjufrågorna utan att bli påverkade av andra faktorer. Vi upplyste informanterna ännu en gång om de forskningsetiska principerna och syftet med studien innan vi påbörjade intervjun. Dalen (2015) menar att det vid intervju är viktigt att ha tillgång till att spela in samtalet. Skrivs samtalets förhand är det ofta stora delar av samtalet som inte hinner skrivas ner till text. Vi spelade in intervjuerna med våra mobiltelefoner. För att försäkra att inget samtal eller dylikt skulle störa intervjun sattes flygplansläge på telefonen, då blockeras inkomna samtal, sms som kunde påverkat inspelningen. Intervjuerna tog mellan 25–35 minuter. Intervjuerna transkriberades från ljud till text i nära anslutning till intervjutillfället för att få bästa återgivningen, medan vi fortfarande hade intervjuerna färskt i minnet. Transkriberingen gav oss också möjlighet att lära känna materialet och därmed underlätta analysen (jmf Dalen, 2015).

Bearbetning och analys

När alla intervjuer var transkriberade läste vi igenom det empiriska resultatet för att få en överblick över alla intervjuer. Empirin bearbetades därefter genom tematisk analys, vilket innebär att vi urskilde återkommande teman i informanternas berättelser (jmf Löfgren,

2014). I analysen utgick vi från fyra rubriker som baserades på våra frågeställningar: mottagande, anpassningar, utmaningar och stöd. Vi skapade ett elektroniskt dokument innehållandes de fyra rubrikerna där vi sorterade in informanternas berättelser under den rubrik som deras utsagor behandlade. Enligt Löfgren (2014) är tematisk analys en lämplig metod för när man vill synliggöra flera olika personers tankar om ett ämne.

I analysen av resultatet utgår vi från att jämföra förskolläraernas berättelser ur ett interkulturellt och bristperspektiv för att synliggöra hur de förhåller sig till dessa (jmf Wångersjö, 2017; Lunneblad, 2018).

Etiska ställningstaganden

I studien har vi utgått från Vetenskapsrådets riktlinjer i forskningsetiska principer gällande: information, samtycke, nyttjande och konfidentialitet (Vetenskapsrådet, 2010). Vi informerade alla informanter i förväg och meddelade att intervjun skulle bli inspelad, syftet med studien och att informanterna och förskolan inte skulle kunna identifieras i resultatet. Informanternas deltagande var frivilligt och de kunde när de ville under intervjuernas gång avbryta sin medverkan. De blev även informerade om att all data enbart skulle brukas av oss som gör studien och att den kommer att raderas när arbetet är klart. När studien är klar kommer den att bli en offentlig handling.

Metoddiskussion

Studien är genomförd på förskolor där det finns stor erfarenhet av att introducera och integrera nyanlända barn i förskolan. Resultatet är baserat på informanternas egna berättelser som transkriberas i sin helhet från ljud till text. Alla intervjuer har utgått från samma intervjuguide och med samma tids förutsättningar. Informanter var väldigt intresserade och villiga att ställa upp i studien.

Tillförlitligheten skulle emellertid kunna höjas om vi hade använd ytterligare en metod vid datainsamlingen, triangulering. Enligt Patel och Davidsson (2003) kan det finnas nackdelar att enbart utgå ifrån intervjuer, då informanten kan säga sådant som den tror att forskaren vill höra och kanske måla upp en bättre bild av verkligheten än den som är på riktigt. Därför kan vi inte till 100% veta att alla informanternas berättelser stämmer helt med verkligheten. Det bästa sättet att få högsta trovärdighet i vår studie hade varit att utgå ifrån triangulering. På grund av begränsade tidsramar hann det inte ske observationer.

Resultat

I följande avsnitt presenteras resultatet på respektive frågeställning. Resultatet baseras på de berättelser som informanterna gav i intervjuerna. Informanternas namn är fingerade.

Mottagande och anpassning av verksamhet

Samtliga förskollärare uttryckte att de inte gör någonting särskilt för att anpassa verksamheten inför mottagandet av nyanlända barn. De menade att de ser alla barn som enskilda individer med unika behov oavsett om barnen är nyanlända eller kommer från familjer som bott i Sverige i flera generationer. Anette sa exempelvis *“Ja som sagt alla barn eller verksamheten ska ju anpassas för alla barn och där ser vi ingen skillnad på om det är svenskar, nyinflyttade eller så.”* Trots att förskollärarna inledningsvis ger uttryck åt att de inte gör några speciella anpassningar för nyanlända barn visar studien att en mängd olika anpassningar faktiskt genomförs. Det framkommer att personalen förbereder sig genom att informera sig om barnets och familjen namn, kultur och bakgrund.

För att kommunikationen ska fungera är det betydelsefullt att ta reda på familjens hemspråk och nationalitet för att kunna boka tolk med rätt språkkunskaper. Det nämns också som en viktig aspekt i mottagande av barnen att man visar sig som en intresserad förskollärare. Genom att t.ex. lära sig olika hälsningsfraser på deras språk, ha flaggor i ateljén, spela in sagoböcker på olika språk, kulturhörna och ordlistor där man kan lära sig olika vardagsord och använda det i barngruppen. Ett bra sätt att skapa kontakt med föräldrar och barn är att lära sig ord och hälsningsfraser: *“Kanske kan man lära sig att säga hej eller någonting... blir som en liten isbrytare... och då blir dom ju väldigt glad om man visar intresse.”* (Catarina). Det är viktigt att barnen och deras familjer känner sig välkomna och inkluderade, vilket kan göras med små medel.

Tillvägagångssättet vad gäller det första informationsutbytet mellan den nyanlända familjen och förskolan varierar. I några förskolor planeras i tidigt skede ett möte mellan familjen, förskolan och flyktingsamordnare. Mötet sker på förskolan och familjerna får bekanta sig med lokalerna. Eftersom familjerna sällan förstår svenska används ofta en tolk för att undvika missuppfattningar. Vid mötet informerar förskolläraren om förskolan samtidigt som familjen ger relevant information om barnet. På andra förskolor fungerar informationsutbytet sämre. Förskolan får då få ett samtal från placeringsassistent/flyktingsamordnare som informerar om barnets namn, ålder och ursprungsland. Det kan ofta vara så att familjen får sitt första möte med förskolan den första dagen av inskolningsperioden. Ellen uttryckte att hon önskar att de kunde få tydligare och mer information innan familjen ska komma till förskolan: *”Ibland skulle man ju önska att man fick veta mer innan de kommer, att jamen den här familjen är si och så traumatiserade. Ja, så att man har lite bakgrundsfakta”*

Alla förskollärare i studien berättade att deras verksamheter utgår på samma sätt inför inskolning för nyanlända barn som med alla andra. Ofta med två veckors inskolning som sedan anpassas efter barnets behov. Det framkommer flera anpassningar i inskolningen som förskollärarna gör för nyanlända barn. Det som skiljer sig mest med inskolning av svensktalande barn och nyanlända är att det här behövs tolk för att pedagogerna och familjerna ska kunna förstå varandra. Personliga tolkar på plats är dock något som är svårare att få tag i. Disa berättade att de gärna skulle vilja göra mer anpassning för nyanlända barn, helst genom att ha tolk på plats i förskolan under inskolningen: *“Det skulle ju vara önskvärt om man kunde ha en tolk på plats eller någon de första dagarna,*

men det är ju inte så att det går att genomföra.”. Något som alla förskollärare är överens om är att det absolut viktigaste med inskolningsperioden är att få barn och föräldrar att känna trygghet med pedagogerna och verksamheten.

Förskollärarna menade på att ofta har nyanlända barn inte varit på förskola förut, utan enbart varit med sin familj, och inte socialiserats med så många barn tidigare. Det blir då en stor förändring då de ska vara på en förskola med femton andra barn och vuxna som de inte känner. Därför kan separationen bli svår när det kommer till inskolning, det blir som att barnet och föräldrarna slits ifrån varandra. Felicia uttrycker att ibland är en förskolepedagog den tredje vuxna personen som barnet får kontakt med efter sina föräldrar. Hon menade att det då kan vara svårare för barnet att knyta an till en förskolepedagog, särskilt om föräldrarna visar svårigheter att lämna sitt barn. Det är tryggheten som är i största fokus och att inskolningen får ta den tid den tar. På en förskola brukar de ta in extra personal då de fått ett nyanlänt barn, detta för att då kan någon av de ordinarie pedagogerna fokusera på det nya barnet. *“Hur lång inskolningen tar ungefär, då har man kunnat ta in en vikarie som t.ex. ersätter mig så jag bara fått ägna mig mot barnet.”* (Bodil).

Ofta kan nyanlända familjer ha varit med om stressfulla och jobbiga situationer. Därav menade förskollärarna att det kan vara bra att tänka på att vara lite mer avvaktande och extra lyhörd inför barnen tills att de har skapat en trygg relation: *“Man håller sig kanske lite mer på avstånd under en längre tid, man kastar sig inte på dem. Jag kan ju inte komma för nära för fort.”* (Disa).

Vardagliga situationer

Förskollärarna uttryckte att det sällan är problem att inkludera nyanlända barn i vardagliga aktiviteter i förskolan. Samspel mellan barnen i lekar brukar komma naturligt. De lär sig snabbt av de andra barnen på förskolan, oavsett ålder på barnen. En förskollärare sa exempelvis: *“Man får väldigt mycket på köpet tack vare de andra barnen...när man ska gå ut och klä på sig till exempel.”* (Catarina).

Barnen kommer väldigt fort in i gruppen än fast de inte kan språket, tar de sig an gester, kroppsspråk och läser av olika situationer. Barn ser ofta inte de hinder och svårigheter som vuxna kan göra när det gäller att kommunicera och samspela. Även fast barnen kan ha svårt att uttrycka sig verbalt, så nämnde en förskollärare att de är otroligt snabba på att förstå det svenska språket: *“De snappar upp språket så fort, att de förstår svenska men kanske inte uttrycker sig i svenska.”* (Anette). Det framkommer att det är viktigt att både ge barnen chans att utveckla sitt hemspråk och det svenska språket.

Hemspråksundervisning finns att få i förskolan via hemspråkslärare och förskollärarna uppmuntrar föräldrarna att tala deras hemspråk i hemmet. Eftersom barnen får tillgång till svenska i förskolan. När barnen börjar lära sig svenska är det viktigt att man som pedagog är uppmärksam när barnen visar intresse till att uttrycka sig och kan då benämna saker och ting: *“Han komma o liksom pocka på uppmärksamhet också tar han handen och gick han och visa vad han ville och i och med det så benämner man ju allting.”* (Ellen). Andra

hjälpmedel i kommunikationen är bildstöd och att använda sig av teckenspråk. Anette uttryckte att hon tycker att man inte ska fokusera så mycket på lära barnen språket, utan de kommer av sig själv: *“Språket kommer ju, alla pratar svenska där dom är, så det kommer att komma.”* I första hand ska förskolepersonalen fokusera på att få barnen att känna sig trygga.

Det blir ett ömsesidigt lärande mellan barnen i förskolan. En förskollärare menar att det är inte bara de svenska barnen som lär de nyanlända, utan även tvärtom. Alla barn har styrkor och svagheter som man kan nyttja genom att skapa förebilder för barnen: *“Han var också en sån som vi kunde sätta bredvid ett litet barn som inte åt så mycket t.ex. för han hade så god aptit och så.”* (Ellen). Ellen menade att barnen påverkar varandra och blir därför förebilder för varandra. Det kan skapas ett intresse hos barnen på en avdelning där det finns ett mångkulturellt utbud. En förskollärare berättade om hur de andra barnen på avdelningen visade sig intresserade av att förstå andra barns kultur och språk. I och med att barnen visat intresse för detta berättar hon att de har jobbat med att berika barnen genom att berätta och prata om att världen kan se olika ut och att människor lever på olika sätt på olika platser: *“Vi har jobbat mycket med de äldre, att de här barnen kommer från krig, fattigt, dåligt med mat... Att det har varit andra levnadsförhållande, sådant blir de berikad av.”* (Anette).

Förskollärarna betonade hur stor hjälp barngruppen är för alla barn oavsett ursprung. Men pedagogerna har en viktig roll och gör också mycket i arbetet med integration och inkludering av nyanlända barn. Förskollärare kan se sig själv som ett verktyg för att få med barnen i lek och aktiviteter: *“Ta en roll själv och vara med i leken som vuxen att både hjälpa dem och att styra och förtydliga vissa saker så de hänger med”* (Bodil). Genom att pedagoger är närvarande och delaktiga i barnens lek och samspel kan det hjälpa barnen i samspelet och kommunikationen: *“Vi försöker ju alltid vara närvarande pedagoger så att vi kan finnas som en språkbrot mellan barnen, att man sätter ord på saker.”* (Felicia).

Utmaningar

Enligt förskollärarna är kommunikation med föräldrarna den största utmaningen när nyanlända barn ska inkluderas och integreras i förskolan. Oftast har familjerna inte varit i Sverige så länge och föräldrarna ska skola in barnet på förskolan för att kunna börja på SFI (Svenska för invandrare). Felicia uttrycker att kommunikation med föräldrar är a och o och även deras största utmaning på grund av att majoriteten av barnen på förskolan är av annan nationalitet än svensk och även att de brukar uppmana föräldrarna som håller på att lära sig svenska att träna på det när de kommer till förskolan: *“Men vi brukar vara lite hårda med föräldrarna som håller på att lära sig svenska, att nu får du prata svenska.”* Nyanlända föräldrar har ofta svårt att förstå tider och vikten av att hålla tiderna och barnens schema på förskolan. En förskollärare uttryckte att i vissa fall har förskollärarna fått hjälpa föräldrar genom att bestämma barnets vistelsetid på förskolan, på grund av att de inte förstått att barnet inte kan vara på förskolan i allt för många timmar och att när föräldrarna är lediga vill förskollärarna att barnen också ska vara lediga från förskolan. Att

det ska finnas kläder anpassat till olika väder och vårt skiftande klimat är också något återkommande. Flera av förskollärarna berättade att det uppstår en kulturkrock när det handlar om utevistelse i förskolan och att ofta verkar det som att familjer från andra olika länder inte är ute mer än när de ska gå till något speciellt. Disa berättade om när hon hade en diskussion med en förälder om att det måste finnas varma kläder: *“Jamen när hon då förklarade att de tror att man blir sjuk när det är kallt ute då får man ju som en annan förståelse.”*. Disa menade på att här fick hon en förklaring på varför denna familj inte ville vara ute när det är kallt och att hon kunde visa en förståelse gentemot det. Men samtidigt visa på hur de arbetar i förskolan och att de ser utevistelse som något nyttigt och att om det finns varma kläder så blir vi inte sjuka. Förskollärarna nämnde att ofta kan föräldrar säga att det förstår men att det visar sig sedan att de inte alls har förstått. Att visa saker praktiskt som t.ex. vad varma vantar är, är något de ofta måste göra. Det kan vara svårt att förstå om pedagoger enbart berättar att barnet måste ha varma vantar. Det är pedagogernas ansvar att hitta nya och olika sätt att kommunicera med föräldrarna när de märker att de inte förstår varandra. Att vara tydlig och att vara det i överkant är något som flera av förskollärarna säger är något de måste tänka på hela tiden.

Andra utmaningar som framkommer men inte i stor utsträckning är vissa svårigheter i arbete med barnen. En förskollärare berättade om en period då det kom många nyanlända barn på kort tid och att det fortfarande var något som var nytt för dem i deras verksamhet. Hon tyckte att det var svårt att räkna till och finnas till för alla barn. De barnen som redan fanns i gruppen och var trygga fick sättas lite åt sidan och det kändes inte bra. Hon tyckte även att det var mycket att lära känna många olika kulturer och att det blev mycket kulturkrockar i början. Denna period hade hon svårt att släppa tankarna när hon arbetat klart för dagen och att hon tänkte väldigt mycket på detta hemma. En annan förskollärare berättade att hon ibland tycker det verkar som att nyanlända barn kan bli lite förskräckta i möte med pedagogerna när de talar svenska som ofta är ett okänt språk för barnen. Hon känner att det kan ta längre tid att lära känna barnen och för barnen att lära känna pedagogerna på grund av språket och att de inte lika lätt kan förstå varandra. Hon menade att de som pedagoger kan ju alltid tillgodose ett barns grundläggande behov som mat, vila och närhet men att tar längre tid att hitta sätt hur de ska förstå barnet än med ett svensktalande barn.

Stöd till pedagoger

Studien visar att omfattningen av stöd har förändrats sedan flyktingströmmen var som störst för några år sedan. Enligt förskollärarna fanns det inte mycket stöd under den tid då flest nyanlända barn kom till förskolan. De var tvungna att själva söka information och hjälpmedel genom andras erfarenheter av att ta emot nyanlända barn: *“Det vart ju som en väg då nyanlända kom så ingen hade som mycket erfarenhet av nyanlända.”* (Anette). Arbetet med att ta emot nyanlända barn har emellertid berikat personalen med otroliga kunskaper och erfarenheter. Anette berättade att alla i arbetslaget är nu mer beredda på att ta emot nyanlända och ser det nu inte som en utmaning och stressig situation: *“Nu kan vi se fram emot att det kommer ett barn från det här landet, för nu är man ganska trygg.”*

Det är olika former av stöd som finns för förskollärare och det skiljer sig efter vilken förskola och i vilken kommun de jobbar. Tre av förskollärarna nämnde att flyktingsamordnare var det största stödet de hade. Anette benämner flyktingsamordnare som: *“De var som spindeln i nätet. Även mot oss, så kunde vi ringa och fråga den här familjen har inte kommit, nej dom har varit sjuka, lite sådana frågor.”*. Det ser alltid olika ut vad de får för stöd och hjälp av flyktingsamordnare beroende på vem det är och hur de tar sig an att informera förskolan: *“Det har väl varit lite olika, beroende på vem som jobbat som flyktingsamordnare. En del har varit jätteduktiga på att komma hit och berätta om familjen.”*. (Bodil). De resterande förskollärarna har mest fått hjälp av förskolechefen som tilldelat dem stöd av olika slag. Exempelvis inskolningsstöd som två av förskollärarna nämner att de kan ansöka om hos kommunen. Inskolningsstödet är ett språkstöd som kommer till förskolan och kan vara med visst många timmar under inskolningen för att underlätta kommunikationen ifall barnet och familjen inte kan någon svenska. Några av förskollärarna har även erfarenhet av att få utbildningar och kurser av olika slag i exempelvis teckenspråk, flerspråkighet, interkulturalitet och mångkulturalitet.

Tolk är något som alla förskollärarna har erfarenhet av. Användandet skiljer sig dock beroende på vilken kommun som förskolorna ligger i. Ofta används telefontolk, vilket inte var uppskattat av alla pedagoger, medan vissa inte alls hade något problem med att använda sig av det rent praktiskt. Disa berättar att hon tycker att det kan vara komplicerat eftersom det blir en andrahandskommunikation med föräldrarna trots att de sitter i samma rum: *”Men det är ju ändå lite omständligt att sitta vid telefonen och prata dit också ska det tolkas dit. Men vi har fått tag i språken i alla fall.”*. Smidigast för både föräldrar och pedagoger är att det kommer en personlig tolk till verksamheten, dock så är det svårare att få tag på. En förskollärare berättar att de fick begränsa användandet av tolk på grund av ekonomin och att det är dyrt med tolk. En annan förskollärare som arbetar uttryckte att hon inte gillade att använda sig av telefontolk och att de oftast har kunnat ha personliga tolkar på plats. Hon berättar att när de hade föräldramöte kunde de ha flera tolkar på plats som talade olika språk. Dessa två förskollärare arbetar i olika kommuner. Det visar en skillnad på tillgången till tolkar och ekonomiska förutsättningarna i de olika kommunerna.

Analys

I analysen nedan jämförs föreliggande studies resultat med tidigare forskning och ur ett interkulturellt- och bristperspektiv.

Interkulturalitet i förskolan

Resultatet visar att förskollärarna ger uttryck för ett interkulturellt förhållningssätt. Genom att de uppmärksammar familjerna och barnens bakgrund, välkomnar alla kulturer och ger lika mycket plats åt alla. Förskollärarna ger exempel på detta. För att anpassa verksamheten mot mottagandet av nyanlända barn beskrev förskollärarna att det är väldigt viktigt att veta vad barnen heter och hur man uttalar deras namn för det är en del av ens identitet. Det nämns även som en viktig del av mottagandet är att vara en intresserad pedagog. Genom att ta del av deras bakgrund och praktisera det i verksamheten genom att till exempel hänga upp flaggor på barnens olika bakgrunder i ateljén, ha en kulturhörna, ordlistor på olika ord i

olika språk, och spela in sagoböcker på olika språk. Detta kopplas till Wångersjö (2017) som beskriver att ett interkulturellt förhållningssätt i förskolan handlar om att uppmärksamma familjer och barnens bakgrund och välkomnar alla kulturer. De ger lika mycket plats som den svenska kulturen i verksamheten. Utifrån detta förhållningssätt påverkas de nyanländas inställning på förskolan. Catarina ansåg att om man jobbar utifrån att visa sig som en intresserad pedagog sker det en slags isbrytare mellan barn, föräldrar och pedagog som gör att de kommer varandra närmare.

Nyanlända barn har ofta ingen vana av förskola eller att socialiseras med andra barn. När de hamnar i förskolan blir det en stor förändring för både barnet och föräldrarna att barnet ska lämnas till främlingar. De beskriver att separationen mellan barn och föräldrarna kan vara svår och därför anser pedagogerna det är viktigt att fokusera på att skapa trygghet för barnen. I samstämmighet med Lindgren och Torro (2017) visar föreliggande studie att det är viktigt att under mottagandet/inskolning att lära känna barn och föräldrar i syfte med att få en stark och nära relation. Förskollärarna ger exempelvis uttryck åt att de kan ta in extra personal för att kunna fokusera mer på den nyanlända familjen under inskolningstiden för att främja bygget av relationer och trygghet.

Förskollärarna betonade att alla barn, oavsett bakgrund, kultur och religion, ses som individer med unika erfarenheter och kunskaper. De visar också i enighet med Goodwin (2002) på att de ser nyanlända barn som något som berikar verksamheten och inte undervärderar dem för att de inte kan det svenska språket. Verksamheten ska anpassas till alla barn oavsett om de är nyanlända eller svenska barn. Vilket kan dra paralleller till det Pramling Samuelsson (2016) betonar, att alla barn i förskolans verksamhet är nyanlända på sitt sätt. Alla kommer från olika kulturer, språk och har olika erfarenheter och utvecklar språket i olika takt. Därför ska alla barnen ses som individer som har individuella styrkor och svagheter, som ska hanteras med respekt. Då motverkas det att barnen skulle hamna i ett bristperspektiv.

Integration och inkludering

Flera tidigare studier visar att barngruppen är en tillgång då nyanlända barn ska integreras i förskolan. Det är också någonting som framkommer i vår studie. Flera förskollärare menade att det inte var några svårigheter i att få med de nyanlända barnen i den vardagliga verksamheten eller att inkludera dem i barngruppen. De menade att de andra barnen är en viktig tillgång i integrationen och att de nyanlända barnen tog väldigt mycket från de svenska barnen när de gällde utveckling av språket. Vilket stämmer överens med det som Cekaite (2018) menar med att social interaktion är en av de viktigaste faktorerna när det kommer till språkutveckling för barn som är flerspråkiga. I resultatet framgår att de nyanlända barnen ofta är väldigt snabba på att snappa upp det svenska språket och har lätt att förstå svenskan, även om det verbala språket kommer lite senare. Svensson (2012) beskriver hur flerspråkiga barn ofta är senare i språkutveckling och det är inget som förskollärarna i studien betonar som ett problem i deras verksamhet eller att det ens behöver vara så. De menar på att trots att barnen först lär sig att förstå svenskan innan de lär sig det verbala språket så kommer även det snabbt. Som sagt så visar både tidigare forskning och resultatet i denna studie att de nyanlända barnen har stor nytta av de andra barnen i förskolan, men pedagogerna i verksamheten spelar också en stor roll. Det är viktigt att

pedagogerna är närvarande och finns tillgängliga för barnen i deras integration och samspel för att hjälpa barnen utvecklas. Szente, Hoot & Taylor (2006) menar på att som pedagog är det viktigt att bjuda in aktiviteter där barnen kan kommunicera och uttrycka sig t.ex. genom dans, måla och lek med andra barn. Barnen kan då lära sig att hitta vägar för kommunikation. Även Björk-Willén (2018) menar att barn inte ska ha eget ansvar för sitt sociala samspel. Det är pedagogernas uppgift att finnas som stöd och som ett verktyg som både Simonson och Thorell (2010) och förskollärarna nämnde.

Kulturkrockar

Lunneblad (2013) poängterar de utmaningar som vissa förskollärare har uttryckt i arbetet med nyanlända familjer. De flesta utmaningar rör sig om kommunikationen, tider, kläder, mat och att familjen i övrigt har svårt att anpassa sig till förskolans rutiner. Detta är något som även förskollärarna i vår studie uttryckte är ett stort problem. Det framgår att det rör sig väldigt ofta om kommunikationssvårigheter och kulturkrockar med nyanlända föräldrar som förskollärarna dagligen får arbeta med. I och med svårigheterna blir det svårare för föräldrarna att förstå förskolans verksamhet och rutiner. Än om det finns stora svårigheter att kommunicera nämner Bodil att det är viktigt att inte vara fördömande över saker som vi ser som självklart men som föräldrarna inte förstår. Det kan handla om kläder efter väder, sovtider och matvanor. Hon antyder att det är viktigt att ha en förståelse om deras kultur och bakgrund, eftersom vi alla är olika. Alla förskollärare berättade att man måste vara lugn och sansad som pedagog och vara övertydlig när man vill föra fram ett budskap angående barnen. Ellen berättar en situation som uppstod där missförstånd och kulturkrock uppstod kring en vardagssituation i förskolans rutiner. Det handlade om att barnet behövde varmare kläder för att de är ute under dagarna. Markström och Simonsson (2017) betonar att det är viktigt att berätta för föräldrar att förskolan har måluppfyllelse som de jobbar mot. Det gör det tydligare för föräldrar att förstå hur och varför verksamheten är upplagd på ett visst sätt.

Anette nämner en svårighet i början att ta emot nyanlända barn i deras verksamhet, då detta var någonting helt nytt för alla och det uppstod många kulturkrockar. Här tyder Wångersjö (2017) att om man jobbar interkulturellt motverkar det kulturkrockar, då det är lättare att förstå dessa krockar än att se det som problem i vardagen.

Enligt Lunneblad (2018) är ett bristperspektiv när de nyanlända barnen placeras i ett fack, och ses då som avvikande från majoriteten. Förskolan ses inte bli inte berikad av mångfalden som framkommer i verksamheten. När förskollärarna berättar om möten med barn i förskolan ses alla barn som en tillgång och att de kan lära av varandra i deras olika erfarenheter och kunskaper. Förskolan blir berikad av mångkulturalitet och allas olikheter. I och med det visar resultatet att förskollärarna inte har ett bristperspektiv i möte av nyanlända barn.

Varierat stöd

Det är en rätt stor variation i hur mycket och vilket sorts stöd som fanns för de olika förskollärarna. Lärarförbundet (2016) tycker att förskollärare ska ha och få förutsättningar för att kunna främja de nyanlända barnens utveckling. Dessa förutsättningar som till exempel tid till reflektioner, omorganisering och även fortbildning är något som förskolechefen i verksamheten har ansvar över (Skolverket, 2016b). I resultat skiljer det sig

beroende på vilken kommun förskolan ligger i och vilket stöd som finns att få. Bara två av de deltagande förskollärarna i studien hade tillgång till att ansöka om inskolningsstöd inför mottagandet av en nyanländ familj. Några förskollärare berättar de fått möjlighet att delta på olika utbildningar/kurser inom det mångkulturella området och även i teckenspråk. Kirova (2018) belyser hur viktigt det är med utbildad förskolepersonal och att pedagoger tar vara på de erfarenheter som de får av interkulturella perspektiv. Detta för att förskolan ska vara en verksamhet där pedagoger kan hantera mångfald och vara en plats för lärande till alla barn. Trots att det bara var några av förskollärarna i studien som verkade få utbildning inom mångkulturalitet/interkulturalitet eller inför mottagandet av barnen så var alla nöjda med deras arbete med att inkludera barnen i gruppen och deras utveckling. I övrigt är det tolk som är det mest frekventa stödet som används när det handlar om stöd utanför verksamheten och att få telefontolk är det oftast det lättaste. Dock inte det lättaste och smidigaste kommunikationsmedlet att använda enligt de flesta förskollärarna.

Slutsatser och diskussion

I detta avsnitt diskuteras det som framgått i studien med egna tankar kopplat till ett interkulturellt och bristperspektiv.

Studien visar på att förskollärare gör speciella åtgärder då det kommer till att introducera och integrera nyanlända barn i förskolan. Det visas som en viktigt att ta del av olika kulturer och språk för att skapa en verksamhet alla trivs på. Barnen kommer lätt in i barngruppen på grund av de andra barnen. I alla arbeten finns det utmaningar, den största utmaningen inom detta område var kommunikation mellan pedagog och föräldrar. Detta kan lösas med olika stöd som förskollärarna fått. Det största hjälpmedlet var i detta fall tolk.

Förskollärarna berättade inledningsvis att de inte gör några speciella anpassningar för nyanlända barn eftersom förskolan ska anpassas till alla barns behov oavsett om det kommer från ett annat land än Sverige eller inte. Vi förstår deras resonemang eftersom förskolan ska anpassas till alla barnen och efter deras behov (Skolverket, 2016:a). Pramling Samuelsson (2016) menar också att alla barnen egentligen är nyanlända på sitt sätt när de kommer nya till förskolan. Pramling Samuelsson menar på att även de svenska barnen är nyanlända på ett vis eftersom även i Sverige lever familjer i olika familjekulturer, har olika värderingar och pratar olika dialekter etc. Det blir en motsägelse när förskollärarna säger att de inte gör anpassningar just för nyanlända och ändå visar på att de gör det. Är denna motsägelse positiv eller negativ? I och med att förskollärarna inte vill betona att de gör några anpassningar i verksamheten just för nyanlända barn, tolkar vi som att deras ambition är att ha ett interkulturellt arbetssätt. Eftersom de anser att varken barnen eller de anpassningar som görs inte är en börda och därför placeras de inte i ett bristperspektiv. Ifall förskollärarna tydligt hade uttryckt att de gör särskilda anpassningar för just de barnen hade det i det fallet kunnat kopplats till Lunneblad (2018) som menar att man placerar nyanlända barn i ett visst fack där anpassningarna blir särskilt riktat åt dem. Enligt Lahdenperä (refererad i Wångersjö 2017, s.52) så verkställs inte interkulturalitet i förskolans vardag, utan ses mest som ett tomt läroplansmål. I detta fall kan vi tycka att det motsäger det vi funnit i vårt resultat. Då samtliga förskollärare utgår mer eller mindre ifrån ett interkulturellt förhållningssätt.

Att inkludera nyanlända barn i vardagliga aktiviteter är inte något som betraktas problematiskt. Hela barngruppen är en stor hjälp inom integration och barnen lär och speglar varandra. I samtliga förskoleverksamheter fokuseras det inte på barnens språkutveckling, det betraktades som mer viktigt att barnen blev inkluderade i barngruppen och att samspelet mellan barnen fungerade. Tryggheten är något som ses som det viktigaste när ett barn börjar förskolan. Känner de sig trygga kommer sedan samspelet med andra barn. I och med att barnen är sociala med varandra kommer språket automatiskt med tiden. Detta har gett oss en stor förståelse kring hur förskollärare jobbar dagligen med att få barn att känna sig trygga så de kan utvecklas och växa. Detta har gett oss en stor förståelse med det Gustafsson och Lindberg (2016) menar på att förskolan är en viktig del av nyanländas återanpassning till ett liv i normalitet. I förskolan sker sociala interaktioner med andra barn där de får möjlighet att leka och bearbeta det dom har gått igenom. Allt som behövs är att skapa en trygg grund för barnen och sedan faller alla bitar på plats.

Förskollärarnas utsagor om utmaningar vad gäller integration av nyanlända barn är samstämmiga med tidigare forskning (Lunneblad, 2013). Den största utmaningen med att ta emot nyanlända i förskolan är kommunikationen mellan pedagoger och föräldrar. Förskollärarna uttrycker att de dagligen kämpar med att göra sig förstådda gentemot föräldrar som inte kan någon svenska och inte insatta i förskolans arbetssätt. Detta handlar om språkliga faktorer och kulturkrockar. Det är ett stort problem eftersom majoriteten av förskolorna där intervjuerna utfördes hade endast svensk- och/eller engelsktalande personal. Vissa förskollärare menade på att det var svårt att få tillgång till tolk då ekonomiska faktorer påverkade. Borde inte tillgången till tolkar öka i och med efterfrågan? Eller är det så att förskolan måste lösa de flesta situationer själva på grund av att ekonomin säger stopp? Eftersom den svenska förskolan ses som en mångkulturell verksamhet borde det tas till vara på flerspråkig personal för att kunna möta behovet av stöd som finns. Det skulle kunna leda till att kommunikations bristerna minskar. Med större andel flerspråkig personal skulle det interkulturella arbetssättet främjas eftersom det skulle finnas fler möjligheter till att utveckla verksamheten inom mångfald. Det skulle kunna bli en större trygghet för både förskolans personal och familjerna som de möter.

Avslutningsvis är vi förvånade i positiv bemärkelse efter att resultatet i studien visar på att de utmaningar som fanns i mottagandet av nyanlända barn visade sig inte vara i den existens som vi tidigare upplevt. Inte heller något som störde arbetet med barnen. Vi tycker oss se genom vårt resultat att samtliga förskollärare tolkar sitt uppdrag om att förskolan är en plats där alla barn ska känna sig välkomna och trygga.

Förslag på fortsatt forskning

Syftet med denna studie var att ge fördjupad kunskap i hur förskollärare introducerar och integrerar nyanlända barn för att ge dem en trygg miljö samt förutsättningarna till detta arbete. I detta framkom också utmaningar som förskollärare kan stöta på när de möter nyanlända familjer. En stor utmaning är kommunikation med föräldrar där faktorerna språk och kulturkrockar spelar roll. En intressant vinkel i detta kunde vara att ta reda på nyanlända föräldrars syn på detta. Hur upplever de kommunikationen? Känner de sig på samma sätt

som förskollärarna i vår studie, att de har svårt att göra sig förstådda samt förstå kommunikationen mellan varandra.

Referenslista

Björk-Willén, Polly (2018). Lek, samspel och fler språkande. I: Polly, Björk-Willén (red.) *Svenska som andraspråk i förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur.

Bozarslan, Aycan (2011). *Möte med mångfald, förskolan som arena för integration*. Stockholm: Liber.

Bunar, Nihad (2010). *Nyanlända och lärande - en forskningsöversikt om nyanlända elever i den svenska skolan*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Cekaite, Asta (2018). Sociala aktiviteter som öppningar mot språket. I: Polly, Björk-Willén (red.) *Svenska som andraspråk i förskolan*. Stockholm: Natur & Kultur.

Dalen, Monica (2015). *Intervju som metod*. 2: a uppl. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Danielsson, Sebastian G. (2016). *Snabba lösningar för nyanlända barn*. <https://forskolan.se/snabblosningar-for-nyanlanda-barn/> (Hämtad 2018-10-08).

Engdahl, Ingrid & Ärlemalm-Hagsér, Eva (2015). Förskolan - en arena för möten. I: Engdahl, Ingrid, & Ärlemalm-Hagsér, Eva. *Att bli förskollärare – Mångfacetterad komplexitet*. Stockholm: Liber AB.

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 5:e uppl. Stockholm: Wolters Kluwer Sverige AB.

Goodwin, A. Linn (2002). Teacher Preparation and the Education of Immigrant Children. *Teachers College, Columbia University*, 34(2),156–172.

Gustafsson, Lars H & Lindberg, Tor. (red). (2016). *Möta barn på flykt- En enkel handbok för alla*. https://www.rvn.se/contentassets/bd079be0da244daa969ec44239395893/unicef-mota_barn_pa_flykt-digital.pdf (Hämtad 2018-10-15).

Kirova, Anna (2018). Strategier för hanteringen av språklig och etnisk mångfald inom förskolan. I: Farrell, Ann & Pramling Samuelsson, Ingrid (red). *Mångfald i tidiga åldrar - interkulturellt lärande*. Lund: Studentlitteratur AB.

Lindgren, Camilla & Torro, Tuula (2017). *Trygg inskolning-grunden för en givande förskoletid*. Stockholm: Gothia Fortbildning.

Lunneblad, Johannes (2013). Tid till att bli svensk: en studie om mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan. *Nordic early childhood education research journal. tidskrift för nordisk barnehage forskning*, 6(8), 1–14.

Lunneblad, Johannes (2017). Integration of refugee children and their families in the Swedish preschool: strategies, objectives and standards. *European Early Childhood Education Research Journal*, 25(3), 359-369.

Lunneblad, Johannes (2018). *Den mångkulturella förskolan - motsägelser och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur AB.

Läraryrket (2016). *Nyanlända behöver tidig förskola*. <https://www.lararforbundet.se/artiklar/nyanlanda-behover-tidig-forskola> (Hämtad 2018-10-11).

Löfgren, Håkan (2014). *Läraryrket från förskolan. I: Annica, Löfdahl., Maria, Hjalmarsson. & Karin, Franzen (red.). Förskollärarens metod och vetenskapsteori*. Stockholm: Liber.

Markström, Ann-Marie & Simonsson, Maria (2017). Introduction to preschool: strategies for managing the gap between home and pre- school. *Nordic Journal of Studies in Educational*, 3(2), 179–188.

Migrationsverket (2018). *Statistik*. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik.html> (Hämtad 2018-10-08).

Patel, Runa & Davidsson, Bo (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur.

Pramling Samuelsson, Ingrid (2016). Alla är nyanlända på sitt sätt. <https://forskolan.se/alla-ar-nyanlanda-pa-sitt-satt/>. (Hämtad 2018-10-11).

Simonsson, Maria & Thorell Mia (2010). Att börja på förskolan: Exempel på barns sociala samspelesprocesser under inskolningen. *Educare- vetenskapliga skrifter*, (1), 53–72.

Skaremyr, Ellinor (2014). *Nyanlända barns deltagande i språkliga händelser i förskolan*. Licentiatavhandling Karlstad: Karlstads universitet. <http://kau.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A731630&dswid=-9762> (Hämtad 2018-10-22).

Skolverket (2016a). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Reviderad 2016. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2016b). *Skolverkets allmänna råd med kommentarer - Utbildning för nyanlända elever*. (Hämtad 2018-10-22).

Svensson, Ann-Katrin (2012). Med alla barn i fokus - om förskolans roll i flerspråkiga barns språkutveckling. *Paideia*, (4), 29–37.

Szente, Judit; Hoot, James & Taylor, Dorothy (2006). Responding to the Special Needs of Refugee Children: Practical Ideas for Teachers. *Early Childhood Education Journal*, 34(1), 15–20.

Umeå kommun (2018). Språkstöd i förskola, skola och fritidshem. <http://www.umea.se/umeakommun/utbildningochbarnomsorg/kvalitetsarbeteochutvecklingsprojekt/kompetenscentrumforflersprakighet/sprakstodiforskolaforskoleklassochfritidshem.4.2906939d15f7bd6b2bb2bafa.html>. (Hämtad 2018-10-08).

Unicef (2018). *Barn på flykt*. <https://unicef.se/skolor/bestall-skolmaterial> (Hämtad 2018-10-15).

Utbildningsdepartementet (2018). *Insatser för att stärka utbildningens kvalitet*. <https://www.regeringen.se/4929a6/contentassets/88a762380fde4384b525f2dda95ff985/updrag-att-genomfora-insatser-for-att-starka-utbildningens-kvalitet.pdf>. (Hämtad 2018-10-17).

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wångersjö, Maria (2017). *Nyanlända i förskolan - barnets bästa mottagande*. Stockholm: Gothia Fortbildning AB.

Bilaga 1

Intervjuguide

1. Hur går inskolningen till för nyanlända barn?
2. Berätta hur ni har förberett verksamheten inför mottagandet av nyanlända barn.
3. Vad är det viktigaste att tänka på när det ska ske anpassning av verksamheten enligt er?
4. Tänker ni långsiktigt eller kortsiktigt vid anpassning av verksamheten?
5. Berätta hur ni får barnen delaktiga i de vardagliga aktiviteterna?
6. Berätta om/hur ni använder barngruppen som hjälp i integrationen?
7. Hur fungerar kommunikationen med barnen och föräldrarna?
8. Hur fungerar det med barnens lek och samspel när de talar olika språk?
9. Vad anser ni är viktigt att tänka på vid bemötande av barnen?
10. Finns det stöd för er att hämta om ni är osäkra inför mottagandet av nyanlända barn och familjer? Hur kan detta stöd se ut?
11. Känner ni att ni får det stöd ni behöver?
12. Är det något särskilt som ni känner krävs av er som pedagoger för att kunna ta emot nyanlända? (som ej har nämnts tidigare i intervjun)

Bilaga 2

MISSIVBREV

Hej!

Vi är två förskollärarstudenter från Umeå Universitet som skriver examensarbete om hur förskollärare introducerar och integrerar nyanlända barn samt förutsättningarna till detta arbete. Vi skulle behöva er hjälp i det arbetet genom att få intervjua er. Intervjun som beräknas ta ca 30-40 minuter kommer att spelas in via ljudinspelning och sedan transkriberas till text.

I arbetet följer vi vetenskapsrådets etiska principer:

- Deltagandet är frivilligt och ni har rätt att avbryta sin medverkan när som helst under intervjun.
- Ert och förskolans namn samt i vilken ortförskolan är belägen kommer att aidentifieras och inte nämnas i resultatet.
- Text och ljudinspelning kommer att bevaras inlåst hos oss och inte delges någon annan. När examensarbetet är färdigt och godkänt kommer både ljudfiler och transkriberingar att förstöras.
- När examensarbetet godkänt blir det en offentlig handling.

Tack på förhand och hör gärna av er om ni undrar över något.

Caroline Lundberg tel: 070-██████████

Sofie Stenberg tel: 070-██████████